

M A G Y A R
K U R I R

M D C C C X - d i k

ESZTENDŐRE.

Dr. Decsy Sámuel

BCU Cluj / Central University Library Cluj és

Pántzél Dániel

által.

III. és IV. Feltály Esztendő.

Bétsben, 1810.

Nyomtatott Nemes Haykul Antal
betűivel,

LIBRARY

1910 - 1911

1910 - 1911

1910 - 1911

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1910 - 1911

1910 - 1911

1910 - 1911

1910 - 1911

Nro. 1. és 2.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből, Kedden October 2-dik napján, 1810-ik
esztendőben.

B é t s.

Néhány hetektől fogva olly meleg idő jár itten, a' millyen Sz. Jakab havában is bé illene, essönk tellyességgel nintsen, melly miatt sem szántani, sem vetni nem lehet. A' Duna vize is annyira le apadt, hogy a' két város közt lévő hidon alól a' vizet által lehet lovon gázolni. A' szőlőhegyek termése ugyan jól érik, de a' kerti és mezei vetemények, nevezetessen, a' répa, a' káposzta, és a' földi alma, a' felettebb való szárazság miatt nem nevedkedhetnek. — A' patakokon és más folyóvizeken lévő malmok nem örölhetnek, még a' Dunán lévőök is tsak imitt amott és nagynchezen, melly miatt a' liszt meg drágúlt, a' kenyér és semlye meg kissebbítették, és

4
ha a' kegyelmes egek rajtunk nem szánakoznak,
a' kenyérből sem ehetünk eleget.

Az a' hid, mellyet Orosz Hertzeg *Rasumowsky* a' maga Landstrásze nevü külső városban lévő palotája alatt nagy költséggel készitetett, de a' múlt esztendőben el égett, ismet megépitette, és most már szabadon lehet a' gyalog embernek azon a' prater erdőbe által menni. -- Az azon felül igen mesterségessen, és felette sok költséggel epitetett Ferencz hidját is, melly a' múlt esztendőben, a' Frantziáknak ide lett bé jóvetelek előtt, hasonlóképen meggyújtatott, ismét meg fog épitetni, mellynek helyre állításához annak építő mestere Baró *Bacassy* hozzá is fogott. Ugy mondják, hogy nem fából, hanem Anglus mód szerént, vasból fogja azt elkészíteni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Frantzia Birodalom.

Egy Párisi tudós Zsurnalista azt jegyzette meg minapi levelében, hogy e' föld kerektségén 800 milliom ember lakik, kik közzül 481 milliom Pogány, 140 milliom Mahomet, 9 milliom Zsidó, 170 milliom keresztény valláson van. Az utólsobbak között 50 milliom Protestans találtaik.

Mostanában egy igen nevezetes és hasznos könyv adatott ki Párisban következő tizim alatt: *Egyiptomnak le írása, avagy, azoknak a' jegyzéseinek és vizsgálódásoknak gyűjteménye, mely a' Frantzia Armadiának Egyiptomban való létele alatt össze szedetett.* Ebben a' munkában az a' nagy nyereség foglaltatik bé, mellyet a' mi időnkbeli nagy héros, maga Egyiptomi expeditiójában a' tudományokra és szép mesterségekre nézve, a' vele volt nagy tudós emberek által össze szede-

tett, és a' mellyet az ő hatalmas védelmezése és segedelme nélkül lehetetlen lett volna végbe vinni, kivált egy olly országban, mellyben a' tudatlanság, a' vallásbéli vak buzgóság, és a' más nemzetek ellen való gyanuság igen nagy mértékben van.

A' nagy Napoleonnak Egyiptomból való visszajövetelétől fogva, az ő parantsolatjához képest, szüntelen foglalatoskodtak ennek a' munkának elkészítésében, és kiadásában, mellyben Egyiptomnak geografiája, mestersége és tudománya, természeti állapotja, polgári mivólta, környülállásosan előadatnak. Ezen kívül annak régi templomái, palótai, temető helyei, régi városainak fekvése, azoknak jelenvaló állapotja minden állati, plántai, termései, érczei s. a. t. le vannak írva Régiségei 420, jelenvaló állapotja 170, természeti historiája 250 réz táblákra vannak ki meztve. Az egész munka előfizetés útján író papirosra 3600, velin papirosra pedig 5400 frankra van meghatározva.

Printz *Ponte-Corvo* (Marsal Bernadotte) a' kit a' Svétziai Karok és Rendek korona herczegnek választottak, azokat a' Fr. Országi hivatalbéli személyeket, a' kik nékie udvarlására mentek, igen szivesen és nyájasan fogadta. — A' Svétziai uralkodó Király *XIII. Károly* Gróf *Rosentól* egy tulajdon kezével irt levelet küldött *Napoleon* Császárnak, mellyben a' nevezett Herczegnek Svétzia Országi korona Herczegségere való választatását jelentette. — Erre a' levélre igen szépen és baratságossan válaszolt a' Frantzia Császár. — Nagy sziv szakadva váratik ez a' Herczeg Svétzia Országba, kinck oda leendő mene-

0
teléig Oerebróban maradnak az oda gyűlt Svétziai Karok és Rendek.

Nagy Britannia.

A' Londoni 8-ik Septemberi ministerialis újság levelek közetkezendő módon szóllanak: A' Spanyol és Portugallia Országból küldött tudósítások nagy megnyugvásunkra szolgálnak. — Fr. Marsal *Massena*, a' Lord *Wellington* kormánya alatt lévő ármadiának hasznos fekvése miatt előbbre nem nyomúlhat. — Sir *Richard Keats* Anglus Admiralis Kadiksban nagy kedvességben van. — A' múlt Augustus 8-ik napján az oda való Spanyol Juntát, a' maga Admiralisi hajóján gazdagon meg vendéglette. — Azon igyekezik, hogy a' Frantziákat a' Trocaderói erősségből kiűzhesse, a' mellyből a' jövő télen, a' Kadiksz kikötőhelyben lévő Anglus hadakozó hajókat szüntelen nyughatatlankodtatná. — Spanyol Országnak északi tartományaiában derekasan viselik magokat a' Spanyol insurgensek, tsak nem minden bokorban közzülök egy ember van el rejtve, orozva sok embert elvesztegetnek a' Frantziák közzül, 's gyakorta a' Madritti kapukig ki mennek portázni.

Hyberniának nevezetesebb városából sok kérrő levelek küldetnek Londonba a' Fels. Királyhoz, mellyekben azért esédeznek, hogy Ő Felsége azon Actat, avagy vegzést, melly szerént Hybernia Angliával öszve kaptsoltatott, vegye vissza, és hogy azon nagy teher álól, melly alatt azon idő pontyától fogva vannak, szabadiitya fel őket.

A' Londoni September 8-ik napján költ tudósítások szerént, az eddig Spanyol Országhoz tartozott Floridai roppant tartomány déli Amérikában, közönséges gyűllést tartván, az északi Amériikai szabad Státusoknak példájok szerént, magát mástól nem függővé tette, és mind ennek, mind a' Caraccási új Respublikának, fel tett tzellyoknak eszközlésekre segítséget igirt az Angliai fő Kormányszik, egyszersmind parantsolatot küldött a' napnyugoti Indiai szigetebéli Kormányozoknak, hogy a' Spanyol Országhoz tartozó déli Amériikai lakosokkal szépen bánnyanak. De a' mint hallatik, a' Spanyol Országi eredetü lakosok és a' Creolok közt háború támadott — Creoloknak neveztetnek azok az Amériikai lakosok, a' kik Európai atyáktól és Indiai anyáktól származtak.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' N. Britanniai Armádiától néhány hadi tisztek egy circularis levelet küldöttek több hadi tiszttarsaikhoz, mellyben arra serkengették őket, hogy velek együtt küldjenek a' Királyhoz esedező levelet, 's abban kérjék meg Eö Felségét, hogy a' Yorki Herczeget az Angliai Armadiának fő hadi vezérét azon hivataljába helyheztesse vissza. Fülébe menván ezen dolognak a' hire a' nevezett Herczegnek, meg nem engedte azoknak a' tiszteknek, hogy az ő dolgában valamit kezdjenek.

Spanyol Ország.

A' 6-ik Septemberi Madritti tudósítások szerént, közönségessen azt véli az oda való Publicum, hogy az Esslingeni Herczeg, Marsal *Marsena* az Almejdai erősségnek megvétele után, a' vezérlése alatt lévő Fr. Armádiát szorossabb

pontokra fogja vonni, és az Anglus seregeket Portugalliából kiszorítani. — Az Asturiai tenger partokon ismét egynéhány Anglus hajók szállottak ki, és sok ártillériát 's tábori eszközt igyekeztek a' Spanyol insurgenseknek vinni, de egy Frantzia tsapatnak kezébe esvén nem boldogúlhattak, és nemtsak azokon a' hajókon lévő hadi eszközök, hanem sok Anglus katonak estek rabságra.

Ugy hallatik, hogy a' Galliciai Junta Frantzia Generál *Serrással* azon tartománynak feladása végett alkuba botsátkozott légyen, de hogy még eddig meg nem egyezhettek egymással tökéletesen. — Hogyha ez az alku tökéletességre mehetne, nagy hasznára szolgálna a' Fr. Armádiának, mivel annál fogva, a' Ferroli és Corunnai kikötőhelyeknek birtokához juthatna. Eleitől fogva nagy idegenséggel viseltettek a' Galliciai lakosok az Anglusokhoz, és jobb indulattal voltak a' Frantziákhoz, mint Asturiának lakosi. — A' déli Cataloniának erőssége *Tortosa* közel van a' meghóldoláshoz, a' város már egynéhány versben keményen lövöldöztetett, és annak feladása eránt már alkudozásban is voltak a' két vezérek, de még eddig meg nem egyezhettek, melyből azt lehet kihúzni, hogy a' védelmező eszközöknek szűkeben vannak. — Mihelyt ez a' vármagát fel adja, leg ottan szabadabb keze lesz az Arragoniában lévő Frantzia Osztályszerének a' Valentzia ellen való menetelre, a' melly város már több ízben meg hódolt volna *József Napoleon* Királynak, ha a' falusi lakosok, a' kik közzül való az őrizetnek nagy része, ellent nem állottak volna. Ennek feladattatása egész nap.

keleti Spanyol Országnak meghódolását maga után vonna.

A' Marsal *Macdonald* vezérlése alatt lévő Cataloniai Armádia Tarragona várának ostromlásához még eddig nem kezdhetett azok miatt az insurgens tsuportok miatt, mellyek ezen tartománynak kösziklás hegyei közt ballanganak; még is mindazáltal szabadon lehet Barcellonába a' szárazon menni, ha szinte a' tenger felől Anglus hajók olázkodjanak is annak kikötőhelye előtt.

Spanyol Országnak belső részeiben semmi különös dolog nem esett mostanában, az új Kormányzék mind inkább inkább erősödik. — Az Estremadurai Fr. Armádiának kormánya *Mortier* Marsalra bizatott; ennek a' tartománynak egy részét még most is háborgattyák azok az insurgensek, a' kik, mihelyt a' Frantziák hozzájok közelitnek, mingyárt a' hegyek közzé vonnyák magokat. — Andaluziában még most is Marsal *Soult* a' fő kormányozó, és egyszersmind Kadiksz ostromlásának fő igazgatója. — Az ő fő hadi szállása még most is Sevillában van.

Portugallia Ország.

Az Almeidai erősségnek, a' múlt Augustus 27-ik napján lett feladattatása következendő feltételek mellett ment végbe: 1) Az Almeidai katoná örizet hadi fogságba esik, 's onnan minden hadi betsüllettel, az az, fegyverével kiköltözik, és azt a' vár körül való mezőségen le rakja. — A' tartománybéli katonák, minekutánna fegyvereiket le rakják, 's magokat arra lekötelezik, hogy sem Frantzia Ország, sem ennek frigyev

barati ellen fegyverrel nem szolgálnak, honnyaikba botsáttatnak. — 2) A' tisztek minden fegyvereket és bagazsiájokat, a' köz emberek pedig toniszrájokat megtartják. — 3) A' lakosoknak minden vagyonaik meghagyatnak, és senki sem fog közzülök vélekedésére nézve nyughátatlankodtatni. — 4) A' tábori eszközök és ártilleria a' Frantzia Armádia kezénél maradnak, és az ártilleria Commendánsának adatnak által. — 5) A' kaszszak, magazinumok, 's több e'félék, az ezen végre kineveztetendő Frantzia hadi Commissariusnak fognak általadattatni. — 6) Minden azon várban találtatandó planumok és jegyzések, a' Frantzia Armádia Indzsinnör Commendánsanak adatnak. — 7) Az Angliai és Portugalliai Armádiának betegei, a' Frantzia Armádiának költségén fognak gyógyittatni és tápláltatni, és minekutánna meg gyógyúlnak, ők is a' hadi fogságba esett katona őrizetnek sorsára fognak jutni. — *Költ az Almeidai táborban, Augustus 37-ik napján, 1810-ik esztendőben: Massena, Cox Wilhelm-Almeidai Kormányozó.*

Az Esslingeni Hertzeg (Marsal Massena) a' Portugalliában lévő Fr. Armádiának fő vezére, abban a' levelében, mellyet az Almeidai erősség meg vételéről, a' Neufchateli Herczegnek küldött vala, a' többi közt azt is jelenti, hogy az Almeidai várban vólt, és a' capitulatio szerést honnyába botsattatott katonaság közzül 1200 ember, önként hadi szolgálatot vett a' Frantzia Armádiánál; hogy a' Portugalliai 24-ik linea regiment követte azoknak példáját. — A' Portugalliai ártilleria seregtől is 112 ember állott Frantzia szolgálatba. Ezek ugyan mindnyájan

jóindulattal viseltetni láttatnak a' Frantziákhoz : mindazáltal tsak olly helyekre küldötte őket *Marsal Massena*, a' hol ha hivségtelenségbe esnének is, semmi kárt nem okozhatnának a' Fr. Armádiának. — Töbnire az Almejdai meg rongáltatott erősségnek helyre állítására, és az ostromló Frantziáktól tsuiált sántzoknak bétöltésekre küldettek.

Török Birodalom.

A' közelebb múlt penteken költ Magyar Kurirban, közlöttük tisztelt Olvasoinkal azt a' tudósítást, melly az Orosz Csász. Armádiánal azon vakmerő és véres verekedésről kiadatott, melly Bulgárianak nevezetes városa Rusztsuk mellett az Orosz és Török Császári Armádia közt, a' múlt Augustus 27-ik napján történt, és a' mellyben, a' mint ez a' tudósítás tartya, az Orosz Armádiának kedvezett a' hadi szerentse. Most azt is közleni kívánnyuk a' Magy. Kurir tisztelt. Olvasóival, a' mit a' Török nagy Vezér ezen tárgyról Konstantzinapolyban közönségessé tette, 's következő rövid foglalatja vagon:

„Regéb Hónak (Augustusnak) kezdetében, a' Rusztsukot ostromló Orosz ármádia, éjszél után két órakor két kolonnéra osztatott fel, az egyik, a' *Sari-bayr*, az az, a' sárga halom mellett, a' másik az *Ordon Kapoussi*, avagy a' *Tábor kapu* előtt, és egész erővel a' Rustsuki sántzokra 's bástyákra rohant. Eleinte kedvezett az ellenségnek a' szerentse annyiban, hogy a' *Sari-bayri* két sántzba bé nyomúlhatott, de a' várban kommandirozó *Aly Basa* és *Bosnak Aga*, olly nagy vitézséggel. ellentállottak az Orosz seregeknek, hogy azok nemtsak el nem érhettek feltételeket,

sőt inkább nagy veszteséggel vissza verték azokat, igen sok embert megöltek közzüllök, úgy annyira, hogy minden sántzok tele voltak holt testeikkel, és 4000-re ment az el vágatott fejeknek a' száma, egy Generál, egy fő Strázsames-ter, számos fel tiszték, és 250 köz ember estek fogságra. — *Halil Basa*, a' ki az ostrom alá re-kesztetteknek segítségekre küldött sereget vezér-lette vala, *Rustuk* somszédtságában, egy *Bele* neve-zetű faluhelység mellett, egy, mintegy 7000 főből álló ellenséges tsapatra bukkant, 's olly méreg-gel rohant a' hitetlenekre, hogy fél óránál tovább a' Musulmannoknak vitezségét ki nem álhatták, hanem nyakra főre vissza futottak. A' győze-delmesek egynéhány embert fogságra ejtettek közzüllök, és sok fejet hoztak vissza. Tudva való dolog, hogy a' muzulman katonák, vitéz-ségeknék meg bizonyítására azoknak fejeket, a' kiket vagy meg ölnek, vagy rabságra ejtenek el szokták vágni. — Most alább hagytak ebből a' Keresztények ellen gyakorlott kegyetlenségből, és öök is pardont szoktak adni.

Az a' Kurir (igy szólnak továbbá a' Konstan-tzinápolyi levelek) a' ki ezen tudósítást *Rustuk*-ból hozta, egyszersmind azt is jelenti, hogy egy 40000 főből álló Török hadi sereg a' *Kialyderei* táboirból magát visszahúzó Orosz Armádiának üzésére küldetett légyen el, de mit vitt végbe, még akkor semmi bizonyost nem tudhatott. — Az Asiai Török Országból még most is sok fegy-veres hadi nép takarodik a' nagy vezér armá-diájához. Augustus hólnap közepén 8 vagy 10 ezer válogatott emberekből álló sereg marsirozott Bulgáriába *Chosrew Basa* vezérlése alatt, *Nato*.

lianak régi és igen híres városából, Nikomediából.

Augustus 4-ik napjára vólt a' Zultánnak a' nagy Vezér ármádiajához leendő menetele meghatározva, melly végre a' hét lófarkas zászlók ki is függesztettek a' Csász. lakó várnak, az úgy nevezett Serailnak kapuja felett. Ki függesztettek a' *Mufti*, a' *Kajmakán* és a' *Seymen Basa* palotáik előtt is. — Még eddig semmi tudósítást nem vöttünk *Mahmud* Császárnak táborba való pompás meneteléről. Ez a' pompás táborba való szállása az uralkodó Császárnak abból áll, hogy a' *Mahomet* Próféta rongyos zászlója, kaptánya, és a' mint az ő követői költeményeznek, az ő tulajdon kezével irt *Kóránja* aranyas ládába rakatnak, egy felszentelt tevének hátára tétetnek, és a' Török ármádiát vezérlő Császár előtt a' táborba vitetnek. Ezeknek a' szent ereklyéknek fő gondviselője *Nahib-Serifnek* nevezetik; e' szokta a' felszentelt tevét a' Császár előtt vezetni, és olly nagy méltóságú személynek tartatik a' Muzulmannoktól, hogy nem hogy tseledettel, nem hogy szóval, de még tsak titkos gondolattal sem szabad őtet megsérteni. — A' Konstantzinápolyi utólsó levelek azt hirdetik, hogy a' Nagy Vezér a' fél szemü *Jussuff* Basa számára egy szép brilliantos kövekkel felékesített bokkrétát készítetett a' Török Császár, mellyet maga fog a' turbanja mellé szúrni. Ez a' nagy vezér 73 esztendő de cleven öreg ember, nagy katona, a' ki egy kedves ifjú rabszolgájával dzsidáfván ez a' dzidát szembe hajította, 's azt kiütötte, mellyért avval büntettetett meg, hogy

szép summa pénzt adván néki az ura szolgálat-
jaból el bocsátotta, és meg parantsolta néki,
hogy tobbe soha szeme eleibe ne mennyen.

A' Frantzia Monitörnek 16-ik Septemberi da-
rabjában van az a' *Hatticherif*, az az, a' Török
Császárnak az a' tulajdon kezével irt és közön-
ségesse is tétetett hirdetménye, mellyet minden
hiv Muzulmannoknak felbuzditásokra ki adott.
Ebben a' hirdetményben a' többi közt így szól-
lott: „A' hitetlen Moskoviták, úgymond, fekete
lelkekben megbódulván, az igaz hívőknek föld-
jüket megtámadtak, erősségeiket elfoglalták, és
minden nem- és korbéli lakosaival rosszúl bán-
tak. — Semmit sem akarnak az egymással való
megbékellésről tudni, hanem a' szüntelen tartó
háborúról gondolkoznak. — Meg nem engedhe-
tem, hogy ~~Cazaén~~ igaz vallású atyamfiai lábbal
nyomattassanak, és méltán várhatnak töllem vé-
delmet 's bátorságot. — A' Koránnak egyik tzik-
kelyében így szól az Isten a' Prófétához: Buz-
ditsd fel az igaz hiveket a' viadalra, 20 bátor
ember közzülök 200, és százan 1000 hitetlen-
ket meggyöznek.“

„A' mindenható Istennek, és az ő Prófétájá-
nak segedelmekben bizván, a' győzedelemnek út-
jára megyek, és a' muzulmanni ármadiának ve-
zérleletet magamra veszem. — Kiki közzületek ké-
szüllyön a' viaskodáshoz, és a' ki hátat vet az
ellenségnek, azt az Isten haragjára méltónak itéli
a' Kórán. — Ti nem érettem hartzoltok, hanem
az igaz vallásért, és a' Próféta kevély ellenségi
ellen. — Hát ugyan engedjünk e' a' Moskoviták
felfuvalkodott kivánságaiknak? Épen nem, az

igaz hívók elég erősek az igaz vallás ellenségeinek való ellentállásra, ők a' mindenható Isten óltalma alatt hartzolnak. Minden magunk közt való ellenségeskedés távozzék el tőlünk, illy módon miénk leszen a' győzedelem, Rappant birodalmamnak minden tartományiba sebes postákat fogok parantsolatommal küldeni; minden előjáró köteles leszen alattavalóival mingyárt felkelni, másként hivatalját el veszti. — Senki el ne veszítse a' betses időt a' jelenvalókról és elmultakról való haszontalan kérdésekkel és elméledésekkel. — A' hadi eszközökről és tábori eleségekről gond fog viseltetni. — Kiki siessen a' Mindenhatónak utján a' győzedelemre. — Aldja meg az isteni gondviseles maga hiv. tisztelőit, 's ejtse gyalázatba ellenségeit! — Amen. — Minden Isten-től függ, tőlle jön a' győzedelem. — Miénk leszen a' győzedelem.

A' Wechabiták, a' kik sok esztendőktől fogva Arabiának nagy részét magok alá vetették, és a' Mahomet vallását meg jobbitani igyekeztek vala, a' mennyiben azt állatták, hogy Mahomet nem isteni Próféta, hanem tsak tsábító vólt, a' múlt Juniusban, nagy hadi erővel, melly 10000 emberre tétetik, jöttek ki Arábiából, és Bassora városa felé nyomúltak, melly a' Persiai tenger öbölben, az Eufrates és Tigris folyovizeknek öszvefolyásánál fekszik, olly feltétellel, hogy azt egészen kiprédállják. De a' Bagdádi Basa 40000 főből álló hadi sereget gyűjtven öszve, minden velek való verekedés nélkül vissza üzte őket Arábiába. Ha ez a' vándorló nép, tudniillik a' Wechabiták rendesen fel vólnának fegy-

verkeztetve, és artilleriájok is bövséggel volna, igen veszedelmes ellenségek vólnának. — Öt esztendővel ennekelőtte a' Muzulmannoknak két szent városát Meckát és Medinát el foglalván, azokat egészen felprédálták, 's kipusztították. — (Meckában, 571-ik esztendőben született Mahomet Próféta, Medinában pedig 633-ik esztendőben meg holt, és ott is temettetett el). Még most is birják ezt a' két várost a' Wechabiták, 's e miatt nem mehetnek oda a' Muzulmannok, nagy Prófétájok hamvainak tiszteletére olly szabadosan mint annakelőtte. — Persiából olly tudósítás küldetett Alexandriába, 's onnan Konstantinápolyba, hogy a' Persiai Zof, avagy Király *Schach-Feth-Aly*, 100 ezer emberrel táborba szállott, és a' Caspiumi tengernek napnyugoti partjain az Orosz Birodalom ellen marsirozik.

Tudósítás.

Alábbírtt a' Magyar Kurirban tett tudósítás szerént, az ő maga fele részéről a' Sáros-Pataki typografiájának ezentúl egészszen le-mond, úgy hogy azon typografiával úgy bánhat ennekutánna Tek. Ns Szentes József Úr, mint tulajdon maga jószágával, minthogy az árra az alább írttának nagyobb részint ki-fizetődött.

Haykul Antal,

Cs. Kir. Bétsi typografus.

D. D. S.